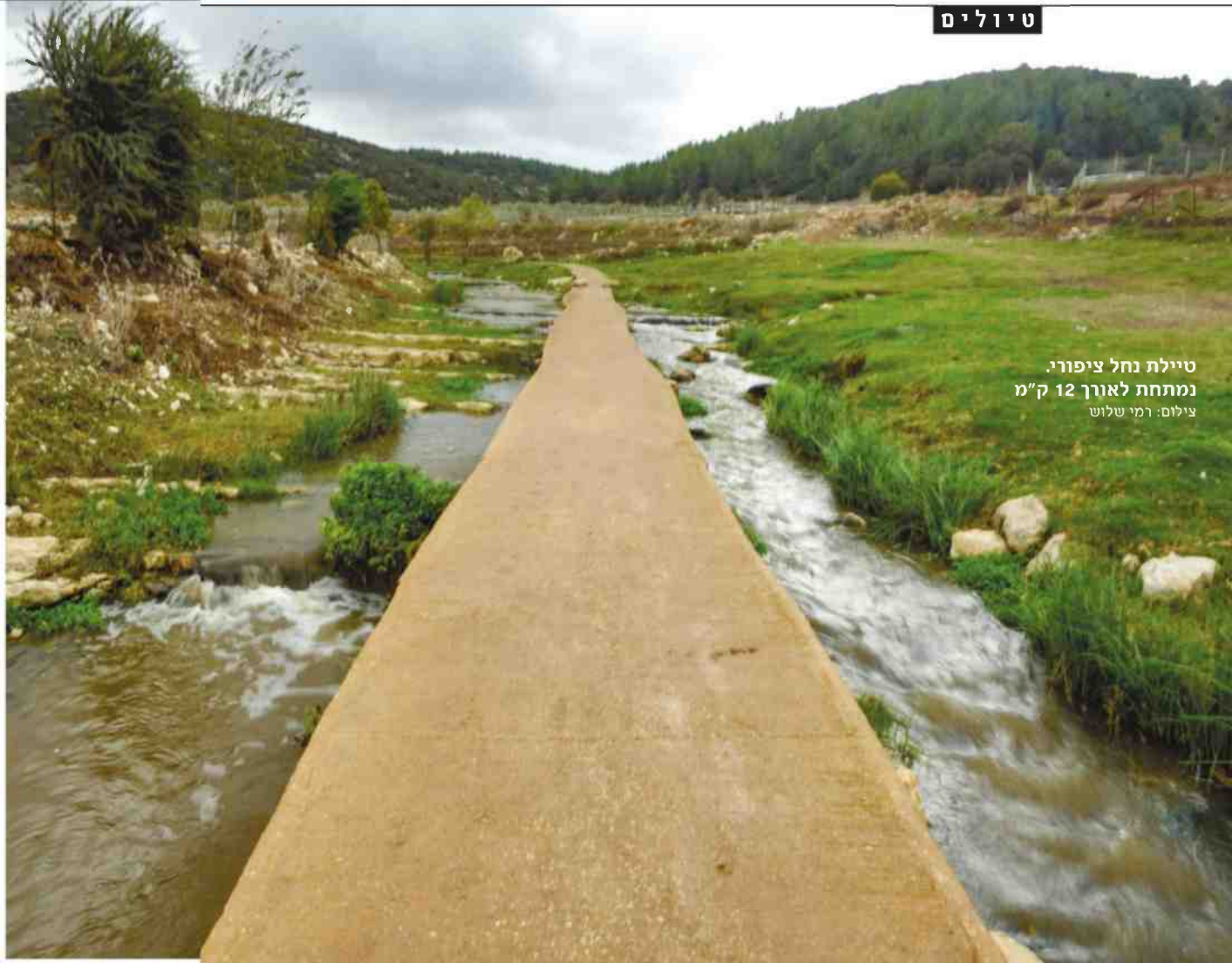

79856373-8	15/12/2021	הארץ - גלריה	עמוד 6	1/2	27.22x33.87
מועצה אזורית עמק יזרעא - 62055					

טיולים

טיילת נחל ציפורי.
נמתחת לאורך 12 ק"מ
צילום: רמי שלוש

משה גלעד

ופית קטנה, עוף מים שחור עם מקור אדום בוהק, שח"תה סמוך לגדת הנחל. עץ חרוב הטיל צל על הגדה ואבן גדולה שימשה כספסל נוח. טיילת נחל ציפורי הובילה אל הפינה השלווה הזאת, מצפון לכפר כע"ביהטבאש בגליל התחתון. זוג צו"עדים חלפו ובירכו אותנו לשלום במנוד ראש. גשר עגול וקטן להולכי רגל חצה את הנחל. בתי הכפר נראו היטב מהטיילת. הקרבה שלהם הבהירה שאין מה לחשוש, גם אם השקיעה מוקדמת, לא ניקלע לחושך. זו רק גיחה קצרה ונעימה. נעמי שמר כתבה פעם: "לאורך הטיילת / בראש מלא שריים / את כל הסמטוכה / משאיר לאחרים".

שם, מול הסופית אדומת המ"קור, ניסיתי להבין מה ההבדל בין טיילת נחל ציפורי שזוכה בחדשים האחרונים לפופולריות גדולה, לבין אלפי שבילי טיול אחרים בגליל. המאפיינים ברורים – הטיילת נגישה מאוד. היא עשויה בטון, נוחה להליכה, אין עליה בוך או מכשולים מיוחדים. המרחק מהמקום שבו מחנים את המכונית או פשוט יוצאים מהבית (אם אתם תושבי כעבייהטבאש) הוא קצרה. הליכה על הטיילת היא יציאה לחיק הטבע, אבל זו התרחקות מינימלית מן הציוויליזציה. הירידה לטיילת נחל ציפורי היא איפשהו באמצע – יותר מיציאה לגן השעשועים המקומי ופחות מטרק בהרי האפלצ'ים. בשיחה שניהלנו אחר כך, הגדירה זאת יפה האדריכלית מתניה ז"ק: "הטיילת מציעה לנו חוט נוח להיכרות עם מרחב גדול. במאמץ מזערי יש לנו רווח עצום".

אין לנו הרבה הזדמנויות לצעוד בנוחות על גדת נחל מפכה, שעצים מטילים עליו צל. לא כל טיול הוא הרפתקה. לפעמים הוא פשוט הליכה נינוחה על טיילת. זו של נחל ציפורי נעימה מאוד

העובדה הפשוטה (והמועזת) היא שמעולם לפני כן לא צעדתי לאורכו של נחל ציפורי. הטיילת החדשה יחסית מאפשרת לעשות זאת בנוחות מרבית. טיול טבע בתנאי לוקסוס. סיכונים מזעריים, מאמץ קטנטן והיכרות עם ציפורי יפה. לאדם עירוני, קשה לבקש יותר. טיילת נחל ציפורי נמתחת לאורך כ-12 ק"מ, מן היציאה ממושב ציפורי ועד הכפר ראס עלי. הקטע שבו צעדנו ממקום פחות או יותר במרוכזה, אבל גם קטעים אחרים, בעיקר ליד טחנת הנוזרים הסמוכה לראס עלי, יפים ונעימים. חובבי טבע טהרנים עלולים להתעצבן מן המפגש עם שביל בטון יצוק ברוחב מטר בלב הנוף. כדאי להזכיר להם שחלק מאפיק נחל ציפורי הוא כיום תעלת ניקוז,

רעיון פורץ דרך

דואג לניקיון השוטף. אנחנו מנסים גם לגייס את הציבור לנושא. "בנחל ציפורי יש קבוצת אורחים ששמה 'עמק נקי ובטוח'. אלה אנשים ששמו להם למטרה לסייע בניקיון הנחל. זו אחת מקבוצות הוואטסאפ הכי פעילות שלי. הם מיידעים אותנו איפה יש מוקדי שפיכת אשפה, ובעצמם מתנדבים לעשות פעולות ניקיון. זה מודל שצריך לפתח אותו בעוד מקומות. חשוב שהציבור המקומי יראה בתשתיות לאורך הנחלים משהו ששייך לו".

קו התפר

מתניה ז"ק היא אדריכלית ואדריכלית נוף, חברת סגל במס"לול לאדריכלות נוף בטכניון ושרתפה במשרד ז"ק-רייכר. היא מכירה את הנושא כמראה וכמתכנתת. בתחילת השיחה היא הבהירה את ההבדל בין הטיילות המפורסמות הוותיקות – בעיקר אלה שהוקמו לאורך חופי הים בערים גדולות כמו תל אביב, נתניה, הרצליה ומקומות אחרים – לעומת הטיילות החדשות, שקמות לאחרונה במקומות קטנים. "טיילת מסמנת את הגבול בין הטבע לעיר. גם בטיילת הוותיקה בתל אביב זה כך. ההבדל העכשווי טמון בכך שקמות טיילות יותר מינוריות, יותר יום-יומיות, מתחת לבית. זה שינוי גדול. בעצם הקמת טיילת יש משהו יותר ייצוגי. סוג של מיתוג. חיבור בין העיר לטבע. השבילים האלה מעניינים כי הם מנגישים לעתים קרובות ואדי מאוד צנוע, לפעמים יבש לחלוטין, אבל הוא מאפשר לנו לטייל ברגל או באופניים מתחת לבית. עם גידול האוכלוסייה, בייחוד לאנשים עם ילדים קטנים, קשה לצאת לטיול במדבר או בהרים. טיול כזה עלול להיות מורכב ומכביד מדי.

השיטפונות. אחר כך מלווים את הפיתוח בנטיעת מינים מתאימים. רבים מהנחלים שמדובר בהם אינם זורמים היום באפיק הנחל הקדום. למעשה, במקרים רבים אלה תלות ניקוז וחשוב לשקם את ההיבט הסביבתי שלהן. הכוונה היא שהעצים שנוטעים יספקו בעתיד צל להולכים על הטיילת".

מי יהיה אחראי לתחזוקה של הטיילות החדשות? "זו נקודה קריטית. אנחנו מנסים להקים מנהלות משותפות, שכל בעלי העניין שותפים בהן. ציר נחל חוצה כמה תחומי שיפוט. רשות מוניציפלית, רשות ניקוז, קק"ל, רט"ג (רשות הטבע והגנים). הנושא עדיין לא פתור אבל מתגבשים מודלים איך נכון לנהל טיילת, מי דואג לשיקום אחרי שיטפון ומי

מלמדת אותנו מה יהיה כאן בעוד עשר שנים כשהאוכלוסייה תגדל. אנחנו חייבים להכין את עצמנו לצמיחה בביקוש ובצורך של נרפש ופנאי".

אתם בונים אותן בצורה שונה מבעבר? "כן. זה ניסיון ליצור מסלולי הליכה ורכיבה שהם בני קיימא. אפשר לצפות שפעם בכמה שנים יהיה שיטפון גדול שעלול לסחוף תשתיות שפיתחת. זה קרה בשנים האחרונות בנחל געתון ובנחל השופט. דקים וגשרים שבנינו לא עמדו במבחן השיטפון. יצירת טיילת לאורך נחל מביאה בחשבון את הסיכון הזה. לאחרונה התגבשה מתודה של יצירת שבילי בטון, מיציקה שהיא עמידה לאורך שנים וגם מתמודדת בצורה טובה עם

ברחבי הארץ קמות לאחרונה טיילות חדשות שנהפכות כמעט מיד לאתרים מבוקשים ומשנות את תרבות הבילוי והפנאי. למה הן פתרון מצוין להתמודדות עם שיטפונות, ולמה לא צריך חוף ים בשביל לפתח טיילת?

טיילת הדקל בטבריה.
נחנה לפני כחודש
צילום: גיל אליהו

17.52x32.97	2/2	עמוד 7	הארץ - גלריה	15/12/2021	79856374-9
מועצה אזורית עמק יזרעאל - 62055					

מתניה ז"ק: "טיילת מסמנת את הגבול בין הטבע לעיר. גם בטיילת הוותיקה בתל אביב זה כך. ההבדל העכשווי טמון בכך שקמות טיילות יותר מינוריות, יותר יומיומיות, מתחת לבית"

נעשה בדופן הדרומית של הוואדי, שהיתה מין 'חצר אחורית' עם פסולת בנייה. הוקמו שם כמה ספסלים מאדמה, תחנות צנועות שצופות על מופעים מרשימים בנחל. בשלב הבא תיבנה על הגדה השנייה שכונה חדשה ולצדה מתוכננת טיילת מפותחת יותר. חשוב לשים לב לתאורה, לשילוט, לא להעמים יותר מדי מתקנים. אסור בשום אופן להגיע למצב של מרחב בנוי. הטיילת היא המתווכת בין הטבע למגורים.

"רוב הטיילות האלה נוצרות כחלק מפיתוח תשתיות. מתקני תשתית וצנרת עוברים תחת הש"בילים. בלוד, למשל, מתכננים להניח לצד כביש 40 הסואן קו ביוב שמיועד לשכונה חדשה, 'נופי בן שמן', ומעליו אנחנו מתכננים טיילת מוגבהת, כעשרה מטרים מעל הכביש. זו דוגמה להבנה העכשווית שפיתוח התשתית מאפשר להשיג עוד משהו".

רשימת מלאי

החיפוש אחר טיילות חדשות מוביל למסקנה שמקימים אותן עכשיו בכל מקום. לפני כחודש נחנכה בטבריה טיילת הדקל על גדת הכנרת. בחיפה הוקמה טיילת חוף הכרמל בין פארק הכט לטיילת דוד. בג'סר א-זרקא נחנכה "הפנינה הכחולה" לאורך החוף. בים המלח, מצפון לאורן המלוח, נות, נחנכה טיילת ארוכה בתקציב עתק. אורכה כעשרה ק"מ ויש בה סככות צל עם ספסלים ותאורה. בנהריה חנכו את הטיילת הצפון-גית החדשה. בצפון נתניה מקימים קטע חדש לטיילת העירונית וכך גם באשקלון.

בקריית אתא נחנכה השנה טיילת חדשה בשכונת גבעת אלון-נים. במחידעין הקימו את "טיילת חוט השני". בפתח תקוה חנכו את "טיילת שמגר" (ע"ש מאיר שמגר) לאורך רחוב גיסין. בירושלים חי-דשו את טיילת החומות. לפני פחות משנתיים כתבתי כאן על "הטיילת הבדואית הראשונה" שנחנכה באירוע חגיגי בכפר קסר א-סיר, שישה ק"מ מערבית מדימור-נה. "טיילת הרקמה" החדשה נמצאת תחת לאורך 800 מטרים, ממערב ומדרום לכביש 25. כמו בנושאים רבים אחרים – תל אביב מארבה את הכיוון. טיילת להט שאורכה 14 ק"מ נחשבת להצלחה גדולה.

בשנת 1921 נפתח קווינו גלי אביב ורחוב אלנבי לחוף. בסוף שנות ה-30 הוחלט לבנות טיילת מוגבהת עם מעקה ברזל, שנמתחה אז מחוף בוגרשוב עד חוף גאולה. "אם נקים טיילת – נהיה תל אביב", אומרים עכשיו בכעביה, בראס-עלי, ברמת ישי, בקריית אתא, בבאר שבע ובנהריה.

מתניה ז"ק. "רוב הטיילות האלה נוצרות כחלק מפיתוח תשתיות" צילום: תומר אפלכאום

עומרי בונה, מנהל מרחב צפון בקק צילום: מיכאל חורי

או ירכבו לאזור התעשייה הקרוב או לתחנת הרכבת. אני מקווה שבזכות הטיילת הם ישאירו את המכונית בבית.

"היבט נוסף הוא המעמד העולה של העיסוק בספורט. כולם הולכים, רצים או רוכבים. ביישובים ערביים למשל יש מגבלות תנועה במרחב על נשים, אבל אותן נשים יכולות לנסוע לשוק או ללמוד, ולאחרונה מתברר שהן יכולות גם לצעוד בטיילת. זה עיסוק בספורט, זה מספיק ציבורי וסמוך ליישוב ולכן נתפש כלגיטימי".

יכולה לתת דוגמה לפיתוח טיילת שאת מעורבת בו?

"הדוגמה הכי זמינה לי היא טיילת שטרם קמה, שאנחנו מפתחים עכשיו בנחל כובשים בצפון באר שבע. זה פרויקט צנוע ואנחנו מתכננים אותו עם נגיעות מינימליות. כך יוצרים שביל מהודק, משתדלים לא לשפוך בטון. לא נוטעים עצים, כי זה לא תואם את המרחב, אבל מתכננים תחנות מנוחה עם צל. הפיתוח העכשווי

עומרי בונה: "כולם מחפשים מקום קרוב לטייל בו. התקופה האחרונה מלמדת מה יהיה כאן כשהאוכלוסייה תגדל. חייבים להכין את עצמנו לצמיחה בביקוש ובצורך של נופש ופנאי"

לא מכירים את המרחב שלהם, הם זורקים ובל. אם זה מרחב שמרטיילים בו הם שומרים אותו נקי. "הטיילת החדשה יוצרת דופן אורבני. היא יוצרת ממשק בין העיר לטבע, בין האורבני לנוף. לאחרונה נחתה ההכרה שהנוף שלצדו מקימים טיילת לא חייב להיות גדול כמו הים. הוא יכול להיות ואדי אכזב. בעתיד חלק מה'קווים' שיוצרות הטיילות יהיו שבילי יוממות ירוקה (יוממות היא התופעה שבה אנשים נוסעים מדי יום למקום עבודתם ביישוב אחר, מ"ג). התושבים שוכו בטיילת ילכו

הכבישים עמוסים בכל מקום ובכל שעה ודווקא האפשרות לצאת לטבע קרוב, צמוד למרחב המגורי, היא יתרון גדול. יש חשיבות לשאלה איך ילדים פוגשים את המרחב הפתוח. יש הבדל בין לשחק בטבע, עם אבנים, חול ומים למשחק בגן שעשועים. השינוי הזה בתרבות הפנאי משמעותי. רבים מחפשים מרחב או נוף קרוב לבית".

מה יוצרת טיילת חדשה? "תחשוב על זה כך: החקלאות יוצרת שטחים ירוקים בסביבת הערים. היא מייקרת את המרחב ויוצרת כתם ירוק שתופס שטח גדול. הטיילת היא טיול בקו ברוך, שחודר לתוך הכתם הירוק היישר מן היישוב. זו פעולה צנועה אבל משמעותית של חדירה. נדרשת כמובן הסכמה של החקלאים, אבל נוצר כאן שינוי לא דרך הנגדה אלא דרך חינוך וחשיפה. אנשים צריכים למשל להבין שאסור לגעת בתוצרת החקלאית. אסור לקטוף תפוזים גם אם השביל או הטיילת עוברים בסמוך לפרדס. אם אנשים

טיילת נחל בית לחם ליד רמת ישי. שימוש מעשי צילום: רמי שלוש

12.15x10.83	1	עמוד 24	מעריב - השבוע	15/12/2021	79856460-5
מועצה אזורית עמק יזרעאל - 62055					

«הציפור שתועדה במרחק עצום מישראל מעוף של 7,000 קילומטרים»

צילום: Annette gerber

חופמי צווארון. "משקל של חטיף שוקולד"

ועד לחלק הדרומי של אפריקה יוצא מסלול נדידה של בערך 15 אלף ק"מ לציפור במשקל של חטיף שוקולד. הנוכחות שלה כאן, במאגר מים בעמק יזרעאל, מדגישה את החשיבות של שמירה על בתי גידול לחים, המהווים את בית הגידול המועדף על עופות נודדים ממינים רבים".

יובל בגנו

חופמי צווארון, ציפור ישראלית במשקל 50 גרם בלבד, תועדה השבוע בדרום אפריקה - במרחק של כמעט 7,000 קילומטרים מישראל.

הציפור סומנה בטבעת מחקר בעמק יזרעאל על ידי יוסף כיאט, מנהל מרכז הטיבוע של החברה להגנת הטבע, בסתיו שעבר. השבוע היא תועדה בידי צלם מקומי סמוך לעיירה מטונזיני שבדרום-מזרח דרום אפריקה, במרחק 6,825 ק"מ מישראל. היא תועדה על ידי צלם מקומי בשם אנט גרבר. לדברי כיאט, "זו פעם ראשונה שחופמי צווארון מתועד כל כך דרומה מישראל, באתר החריפה שלו. מדובר באחד הנודדים המרשימים ביותר שיש. מצפון-מזרח סיביר